

6.2 A lusofonía

O conxunto de países que teñen como lingua oficial o portugués forman a **lusofonía**.

O portugués é a lingua oficial en Portugal, Cabo Verde, Guínea-Bissau, Angola, Mozambique, São Tomé e Príncipe, Timor e Brasil. Neste último país, é o idioma duns 170 millóns de persoas. Hai outros nos que tamén está presente, aínda que non é oficial; é o caso das antigas colonias de Macau (China), Dadra e Nagar Haveli, Goa (India).

A facilidade de comprensión mutua entre os falantes dos dous idiomas ten importantes repercusións no plano social, cultural ou económico:

- En primeiro lugar, facilita a **comunicación** entre os galegos e os preto de 200 millóns de cidadáns de Europa, África e Iberoamérica que falan esta lingua irmá.
- Desde o **punto de vista económico**, facilita o acceso ao mercado laboral dos países lusófonos. Algunhas iniciativas que promoven proxectos de cooperación transfronteiriza son a Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal ou o Eixo Atlántico.
- No **plano cultural**, é posible a difusión da literatura ao norte e ao sur do Miño. Ademais, existen outras propostas que pretenden afianzar a unidade lingüística e cultural entre ambos espazos, como o Festival Internacional da Lusofonía *Cantos na mare*, no que interveñen músicos galegos, portugueses, brasileiros, angolanos, caboverdianos e mozambicanos. O seu obxectivo é «trazar un mapa común entre os territorios da lusofonía e Galicia, a través da música e da lingua».

A aprendizaxe da lingua portuguesa como lingua estranxeira está presente no sistema educativo galego. Ademais, ofértase nas escolas de idiomas. Existe tamén un Centro Camões en Vigo.

Á súa vez, a lingua galega tamén é obxecto de estudo en Portugal e Brasil, tanto en universidades como noutros centros de ensino.

Ten en conta

En Portugal tamén se fala **mirandés**, lingua oficial en Miranda do Douro e Vimioso (Trás-os-Montes).

Na Web...

Ponte nas ondas é unha iniciativa educativa nacida en 1995 que, a través dun programa de radio, difunde a cultura popular das dúas bandas do Miño entre os estudantes de Galicia e Portugal.

Investiga e Compara

- 1 Consultade a web da Comunidade dos Países de Lingua Portuguesa (<http://www.cplp.org/>) e buscade información no apartado «Estados membros».

• Coa axuda dun procesador de textos, elabore unha táboa cos seguintes datos:

- a) Capital.
- b) Bandeira.
- c) Linguas oficiais.
- d) Outras linguas nacionais.

- 2 Entrade na páxina do Instituto Camões: <http://cvc.instituto-camoes.pt/>

• Buscade o Xogo da Lusofonia e poñede a proba os vossos coñecementos. Podedes xogar individualmente ou en equipos de ata tres persoas.

- 3 **Priberam** é un dicionario da lingua portuguesa contemporánea. Consultade na edición dixital (<http://www.priberam.pt/dlpo/>) a definición das seguintes palabras:

cutelo, amanhecer, estrada, jornal, janela, carvalho.

- Escribide a palabra galega correspondente e comparade a definición coa incluída no dicionario da RAG:

<http://academia.gal/dicionario>

- 4 Escoitade na Rede o tema «O que ela quer», da cantante angolana Aline Franzão.

- Comentade as coincidencias entre as dúas linguas.
- Identificade algunhas diferenzas fonéticas, ortográficas ou morfolóxicas.

O galego e a lusofonía

Forman parte da lusofonía os diferentes lugares (estados, países, rexións, cidades...) en que se fala a lingua portuguesa –con ou sen carácter oficial–, como Angola, Brasil, Cabo Verde, Guiné-Bissau, Macau, Moçambique, Portugal, São Tomé e Príncipe, Timor-Leste, Goa, Damão, Diu e Galiza.

Considérase que Galiza pertence ao mundo lusófono porque o galego e o portugués, alén de teren a mesma orixe, son variantes do mesmo sistema lingüístico. Boa proba disto é a existencia dun elevadísimo número de trazos comúns ao galego e ao portugués, tal e como se reflicte na tabela.

Algúns trazos comúns do galego e do portugués

Trazos fonéticos-fonolóxicos	Vocalismo	Existencia de vogais medias abertas e fechadas.	pé (parte do corpo) / pe (letra); fóra (adverbio) / fora (verbo)
		Non ditongación de Ė, Ö.	PĖDE > pé; NÖCTE > noite
		Tendencia á fechazón das vogais átonas.	OCTU > oit[o]; AMICU > amig[o]
	Consonantismo	Simplificación das consoantes xeminadas -LL- e -NN-.	CAVALLU > cabalo; ANNU > ano
		Caída de -L- e -N-.	DOLORE > dor; LUNA > lúa
		Transformación dos grupos CL-, PL- e FL- en <i>ch</i> .	CLAMARE > chamar; PLUVIA > chuva; FLAMMA > chama
		Pasaxe do grupo BL-, CL-... en <i>br</i> , <i>cr</i> ...	BLANK > branco; CLAVU > cravo
		Vocalización da primeira consoante do grupo -CT-.	LACTE > leite; FACTU > feito
		Conservación do F-.	FILIU > fillo; FABA > faba
Trazos morfosintácticos	Existencia do infinitivo persoal.		Para <i>aprobarmos</i> temos que facer outro traballo.
	Diferenza entre o antepretérito do indicativo e o pretérito do subxuntivo.		Díxome que xa <i>fora</i> á biblioteca. Se eu <i>fose</i> rica viaxaría moito máis.
	Uso da perífrase <i>ter</i> + participio no canto dun tempo composto.		Cando cheguei xa tiña ordenado o cuarto.
	Colocación enclítica como posición habitual do pronome persoal átono.		Cóbrasme? Chamounos onte.
	Presenza de contraccións dos pronomes persoais átonos.		Non llelo quixo dicir. Non chas quero!
	Utilización maioritaria do artigo perante posesivo.		A miña carteira é verde.
Trazos léxico-semánticos	Existencia dun amplo vocabulario común.		cadeira, costume, saia, segredo, sono, dúas/duas, xanela/janela, gargallada/gargalhada, miña/minha, noso/nosso, pazo/paço...

Na lingua galega, como en calquera outra, a ortografía é froito dunha convención, de maneira que as diverxencias ortográficas entre galego e portugués non supoñen a existencia de dous idiomas diferentes.